

організмів, призначених для розв'язання завдань місцевого, регіонального й державного значення, що постають перед ним у конкретних умовах і оптимальній реалізації функцій і повноважень структурних елементів системи локальної демократії.

На сучасному етапі розвитку правничої науки суттєво підвищується значення порівняльно-правового методу вивчення конституційних і муніципальних проблем. Методологія порівняльно-правових досліджень конституційно-правових засад функціонування та розвитку місцевої публічної влади має базуватися на таких основних принципах: компліментарності; неупередженості; функціоналізму; різноманітності робочих гіпотез; використання юридичної техніки; досягнення наукової прийнятності та коректності результатів. Цей метод виявляється в порівняльному аналізі конституційно-правових норм та інститутів і є важливим інструментом використання позитивного досвіду, накопиченого в конституційно-правовій сфері, виявлення найефективніших моделей нормативного регулювання.

Ураховуючи викладене, можна сформулювати висновок, що методологія конституційно-правових досліджень є важливим питанням, без вирішення якого неможливо рухатися в напрямі пізнання конституційно-правових засад функціонування та розвитку місцевої публічної влади в Україні та ефективного розв'язання проблеми щодо безпосередньої науково-теоретичної і практично-прикладної діяльності з удосконалення їх засад.

Список використаних джерел

1. Кампо В. Методологія досліджень конституційної юстиції в Україні: науковий огляд. *Право України*. 2014. № 6. С. 158–170.

2. Цвік М. В. Методологічне значення принципів права. *Проблеми методології сучасного правознавства* : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (9–10 жовт. 1996 р.). К., 1996. С. 34–38.

Капустіна Надія Борисівна,

доцент кафедри філософії Національного
університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ КАТЕГОРІЙ ВИНИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Філософія розглядає вину і відповідальність з моральних та правових позицій, з позицій особистісної поведінки людини, яка регулюється людиною в залежності від розвиненості у неї почуття обов'язку, гідності, совісті і честі. Так, у філософському словнику визначено: «Вина – морально-правова ознака людських вчинків, протилежна до правоти. Людина визнається винною тоді, коли її дії (а часом і наміри) суперечать належному, коли вона ухиляється від виконання своїх обов'язків, нехтує загально визнаними цінностями або зневажає морального суб'єкта в самій собі [4, с. 81]. Категорія вини є

найважливішою ланкою в системі взаємовідносин особистості з соціумом, вона завжди проявляється в контексті соціальних відносин. Вина розглядається як підстава осуду і засудження особи за зневажливе ставлення до соціальних цінностей. Соціальний аспект сутності вини базується на розумінні людини як істоти соціальної, «... всякий прояв її життя - навіть якщо воно і не виступає в безпосередній формі колективного, скоєного спільно з іншими ... є проявом і затвердженням суспільного життя ...» [3, с. 590].

Філософія звертаючись до розгляду сутності вини робить акцент на її подвійності. Виходячи з цього по-перше, під виною розуміється внутрішнє ставлення індивіда до скоєного вчинку, по-друге, зовнішня оцінка, виражена в осуді зробленого вчинку з боку суспільства. Г. Гегель протиставляє внутрішній прояв вини, яке виражається в вольовому намірі особи, і зовнішнє розуміння вини як погляд про вчинок людини [1]. Дуалізм розуміння сутності вини приводить філософські погляди до висновку про необхідність загальної суспільної оцінки зовнішньої сторони вчинку людини, у вигляді оціночного судження про людський вчинок як акт, в якому відбувається розходження суб'єктивної волі і наміру з метою і інтересами суспільства; і внутрішнього, свідомого елементу, внутрішнім ставленням людини до свого вчинку. Вина піддається оцінюванню як з боку самої людини так і з боку суспільства у вигляді ступня вини. Ступінь вини – оцінювальна категорія, що містить характеристику кількісної сторони вини. Ступінь вини виражає міру негативного ставлення особи, винної у скоєнні вчинку, до основних соціальних цінностей, та тяжкістю провини особи перед суспільством. Соціально природа походження вини і її негативна акцентуація дозволяють говорити про те, що вона є необхідною умовою відповідальності.

Відповідальність – філософсько-соціологічне поняття, яке характеризує міру відповідності поведінки особи, групи, прошарку, держави наявним вимогам, діючим суспільним нормам, правилам співжиття, правовим законам; співвідношення обов'язку і міри його виконання суб'єктом (особою, групою, класом). Відповідальність виникає на основі соціальних норм і реалізується як через певні форми контролю (громадська думка, статут, закон), так і через усвідомлення суб'єктами духовно-практичної діяльності своєї суспільної ролі [4, с. 87]. Відповідальність – це явище, яке об'єктивно існує як обов'язковий прояв впорядкованості суспільних відносин. Соціальна відповідальність, її буття обумовлюється необхідністю підпорядковувати собі, координувати і коригувати в процесі спільної діяльності дії кожного з діями інших, приватний інтерес погоджувати із загальним. Об'єктивна необхідність в упорядкуванні та регулюванні відносин між людьми, яка реалізується в належній поведінці, акумулює зміст соціальної відповідальності. Формою її вираження виступають соціальні норми. Соціальні норми безпосередньо виходять із загальноприйнятих уявлень про добро і зло, справедливості і честі, гідності та чесноти і виступають

критерієм соціальної оцінки певних якостей особистості. Добром, позитивною цінністю, визнається виконання будь-якої соціальної норми людиною як суб'єктом соціальної дійсності. Дії, що порушують соціальну значущість правила, розцінюються, як зло спрямоване на розрив соціальних зв'язків і відносин [2, с. 19]. Покладання відповідальності на особу, яка допустила порушення соціальних норм, має на меті зруйнувати соціально-негативну ціннісну установку цієї особи, або заповнити недолік соціально-корисної орієнтації особистості, яка призвела до посягання на суспільні відносини. Засудження (осуду) соціально-негативного вчинку створює соціально-корисний прецедент недопущення подібної діяльності, здатної вплинути на особу, яка допустила порушення, а також на інших осіб.

Таким чином, категорії вини і відповідальності розглядають соціальну поведінку у в системі взаємовідносин особистості з соціумом. Соціальний аспект вини проявляється в негативному ставленні до суспільних цінностей. Це ставлення, в свою чергу, викликає осуд, отже, і негативну оцінку з боку суспільства та тягне за собою різні види відповідальності.

Список використаних джерел

1. Гегель Г. В. Ф. Энциклопедия философских наук. Философия духа. М., 1977. – 471 с.

2. Капустіна Н.Б. Обґрунтування соціальної природи відповідальності // *Правове життя сучасної України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої ювілею академіка Ківалова С. В.* : у 2-х томах. Т.2. / Відп. ред. д-р. юрид. наук. В.М. Дрьомін. Одеса: Юридична література, 2014. С. 18–20.

3. Маркс К., Энгельс Ф. Из ранних произведений. М.: Госполитиздат, 1956. – 689 с.

4. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.. Київ: Абрис, 2002. – 742 с.

Колінько Олена Олександрівна,
доцент кафедри права Київського
кооперативного інституту бізнесу і права,
кандидат юридичних наук

СПІВВІДНОШЕННЯ «КОМПЛЕКСУ СВАВОЛИ Й ІЛЮЗІЙ» З КОНФЛІКТНІСТЮ В СІМЕЙНО-ПОБУТОВІЙ СФЕРІ

На даному етапі існування нашої держави характерною є зміна головних орієнтирів міжособистісних відносин. Так, на протигагу традиційним поглядам відносно функціонування сім'ї, як стабільного й найголовнішого осередку мікросередовища, побудованого на основі таких моральних цінностей, як повага, вірність, любов, підтримка, набирають все більшої популярності ідеї власного матеріального збагачення